

співрозмовниками, один з яких - робот. За підсумками листування випробовуваному потрібно вказати, хто зі співрозмовників справжня особистість. Якщо робот змушує людину регулярно помилятися, значить перед нами усвідомлений штучний інтелект. Але вже знайомий нам філософ Джон Серл критикує тест і залишається переконаним у тому, що свідомість неповторна.

Американський філософ Деніел Деннет глибоко переконаний. Створити штучний інтелект можливо. На його думку, людина занадто ідеалізує свідомість, і не варто зараховувати її до царини метафізичного. Насправді те, що ми називаємо свідомістю - ніщо інше, як продукт людської еволюції, який просто є найлегшою для нас формою опису навколишнього світу. Деніел Деннет засновує цю позицію на своїй теорії про інтенціональну установку. Інтенсійність - це властивість свідомості бути спрямованою на що-небудь. Філософ наводить простий приклад на шаховій грі з комп'ютером. Під час гри у нас стоїть завдання виграти. Коли настає наш хід, ми намагаємося прорахувати наступні ходи противника. Щоб це зробити у випадку з комп'ютером, у нас є кілька варіантів. Наприклад, обчислити хід на рівні пристрою і будови шахового комп'ютера, використовуючи вчених з усього світу і володіючи нескінченним запасом часу. Але в умовах реальної гри і нестачі часу ми, звісно, діятимемо, приписуючи комп'ютеру інтенціональність, бажання, побоювання і надії. Як ми зазвичай робимо і в житті, спілкуючись із собі подібними. Ми контактуємо, орудуємо категоріями бажань, побоювань і надій.

То чому ж тоді, якщо ми волею-неволею, наче одушевляємо комп'ютер під час шахової гри, у нас є віра в існування якоїсь особливої свідомості, що нібито притаманна тільки людині? Може бути? Це все-таки просто ілюзія?

Штучний інтелект як інструмент розвитку людства

Ростислав РУМЕГА, здобувач освіти

*Науковий керівник – Ірина УШНО, канд. філос. наук, доцентка
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Протягом усієї відомої історії людства шов активний розвиток і накопичення науки та знань. Починаючи з античних часів, переходячи до середньовіччя й закінчуючи сьогоднішнім, коли наука робить кроки, шириною, так би мовити, рівні світловим рокам. Ми бачимо, що учені, митці, філософи в своїх працях описували результати своїх спостережень за явищами, які їх оточували, й експериментів які були обмежені їх часом. Проаналізувавши історію розвитку наук, важко переоцінити наскільки сильний фундамент, будувався для науки остатніх 400 років.

Приблизно до середини 20 століття був розвиток, так би мовити, «відчутної науки». Тобто механіка, динаміка, електрика, магнетизм – це все те що ми можемо побачити, відчутти, та те, з чим ми стикаємось в повсякденні. Але після 40-60 років починається активний розвиток ядерної, молекулярної фізики, а

тепер ще й квантової. Тобто зараз йде вивчення того, що ми не бачимо, те що теоретично існує, й це буває неосяжним для людського мозку. Й це я кажу тільки про фізику. Медицина, астрономія, хімія, математика, механіка – це теж невід’ємна складова розумової спадщини людства. Кожного дня людство робить стільки відкриттів, що ми просто не встигаємо ці знання оброблювати. Це можна обґрунтувати тим, що наука розвивається експоненційно, а наше розуміння її лінійно.

Але вихід є – штучний інтелект. Як би сильно нас не лякали фільми, по типу «Гермінатор», «Той, що біжить по лезу» та «Я робот», нам слід навпаки розвивати його, щоб він нам допомагав. Хоч історія ШІ починається за 60-х років, активний розвиток його спостерігається остатнє десятиліття. Штучний інтелект працює на основі бази даних, яка була в нього завантажена розробниками. Орієнтуючись на отриманому досвіді й аналізу даних він й видає результат. На даний момент, мабуть немає галузі, в якій би не використовувалась активно допомога «розумної» машини. Починаючи від простого розпізнавання голосу чи фото, закінчуючи допомогою лікарям в проведенні операцій та водіння автомобіля. Активним прикладам є Chat-GPT. Він може легко знайти потрібну тобі інформацію, а також поспілкуватись з тобою. Midjourney може згенерувати тобі зображення на основі твоїх забаганок. Просто розпиши йому детально про те що ти хочеш побачити й почекай трохи, доки він зрозумій й видасть результат. Але, як не втратити контроль над ШІ та не перейти межу.

На даний момент в людства відсутні важелі керування в цій сфері, й це потрібно виправляти. Третього листопада цього року відбувся саміт 29 країн світу, на якому обговорювалось питання швидкого розвитку ШІ. Результатом стало підписання декларації, за якою ці країни будуть співпрацювати для зменшення ризиків втрати контролю й водночас дати змогу розвиватись цій молодій галузі науки. Але як що до мінусів? Багато людей занепокоєні тим, що ми скинемо розумову роботу на ШІ й будемо відпочивати. Не хочеться пірнати в філософію, але неозброєним оком видно, що людство не готове до контролю над своїми нормами моралі, та занепаде від різкого збільшення вільного часу. Людська адаптація відбувалась сотнями тисяч років, ми звикли добувати їжу та працювати заради продовження роду. А тут в один момент, руйнується наш життєустрій і починається екзистанційна криза. Що ж, як раз таки для запобігання цього й був саміт. Нам залишається тільки розвивати в потрібному напрямку цю галузь, аби вона стала інструментом будівництва світлого майбутнього, а не інструментом його руйнування.